

SARS e tšea kgato ya go kaonafatša potego ya nolofatšo ya kgwebo le baeti bjalo ka karolo ya phethagatšo ya Mellwane ya Sebjalebjale

Tshwane, 20 Oktobore 2022 – Baeti ba a gapeletšega go ya ka molao go dira ditaodišo tše itšeng tša dithoto le kheše ge ba tsena goba ba etšwa ka Afrika Borwa. Tshepetšo ya taodišo e sepelelana le melawana yeo e dirišwago lefase ka bophara gape le obamelo ya dipeelano tša Molao wa Khasetomo le Motšhelophahlogae wa Nom. 91 wa 1964 wo o gapeletšago gore motho yo mongwe le yo mongwe yo a tsenago le go tšwa ka mo Repabliki a laodiše dithoto dife goba dife tšeo a di swerego. Dintlha ka botlalo ka ga dithoto tšeo di sa dumelelwego gape di thibelwago di hwetšagala go wepsaete ya SARS (www.sars.gov.za), gomme baeti ba eletšwa gore ke maikarabelo a bona go obamela.

Go palelwa ke go dira taodišo ya maleba bjale ka ge go hlokega go ya ka Molao wa Khasetomo le Motšhelophahlogae, 1964, ke bosenyi bjo bo ka feleletšago ka kgolego le go lahlegelwa ke dithoto tšeo di laodišitšwego le dithoto tšeo di sepelago mmogo, go lefišwa kotlo ya taolo le/goba tsheko ya bosenyi go ya ka bogolo bja molato wa bosenyi.

Go ya le Maikemišetšo a Leano la obamelo ka boithaopo, Ditirelo tša Motšhelo tša Afrika Borwa (SARS) di fa tlhalošo ya go hleka ya boitlemo bja semolao bja bathokanoši gammogo le go nolofaša obamelo ka boitlamo bjo. Sammaleteeee, SARS e kaonafaditše bokgoni bja go kgesa le go arabela go se obamele.

Ka Nofemere 2022, SARS e tlo tlhoma teko ya phethagatšo ya setlhommo sa tirišo ya inthanete bakeng sa baeti go kgona go dira ditaodišo ka boithaopo, pele ga ge ba tsena goba ba labile go ya/ go tšwa ka Afrika Borwa. Teko ye ya setlhommo e tla diragala ka Boemafofane bja Ditšhabatšhaba bja King Shaka. Mokgwatšhomo wo o mompsha o tla dumelela baeti go laodiša pele ga nako dithoto tšeo di rekilwego, di amogetšwego goba di hwedišwego. Bakeng sa baeti boa ba kgethago go se diriše inthenete ka didirišwa tša bona tša diselefounu, SARS e tla ba fa fomo ya pampiri gammogo le dikhaontara tša go itirela go ditheminale tša rena. Palo ya Baofisiri ba rena ba ka Khasetomo e tla ba ba swere didirišwa ka matsogo go thuša baeti, le go nolofatša leeto. Baeti bat la dumelelwa go diriša karata ya baeti ge eb aba kgetha go dira bjalo.

SARS e holofela gore tshepetšo ya go laodiša pele ga nako e tla kgontšha baeti go dira mesepelo ya potlako ge ba fihla, gomme bao ba sepelago, le bona ba tla itemogela tshepetšo ya bonolo ya go tsena le go tšwa ya kgorogelaboeti.

Mokgwatšhomo wa Taolo ya Baeti wa Afrika Borwa ke karolo ya Lenaneo le le golo la Mpshafatšo ya Khasetomo leo le nyakago go fana ka “tlearence ya pele ga nako” ka mo go kgonegago go baeti le go nolofatša leeto ka boema bja rena. SARS e nepile go dira “mellwane ya SEBJALEBJALE” ka go lekanyetša data le theknolotši go dira maitemogelo a bonolo bakeng sa baeti le bagwebi ba maleba go boema bja rena mola re mpshafatša kgonagalo ya yona ya go arabela go dikotsi dife goba dife.

Ditsenagare tše mmalwa di beakantšwe go tšweletša ponelopele ya rena, gomme tšona di akaretša:

- Tirišanommogo le baswarakabelo ba bjalo ka difofane go fihlelela methopo ya tlaleletšo ya tshedimošo ya banemelwa go kaonafatša profaele ya kotsi ya rena.
- Tirišo ya didirišwa tša theknolotši tše bjalo ka didirišwa tša go sekana go dira taolo le tekolo ya kgwebo le baeti e be othomethiki ka go mabopo a rena.
- Phethagatšo ya didirišwa tše bjalo ka Lefesetele le le Tee tše di ka dirišwago ke dikgoro tša mmušo go nolofatša thomelo ya ditaodišo tše di hlokegago, mola go kaonafatšwa tšhentšhano ya tshedimošo magareng ga dietšensi tša mmušo go fokotša ditshenyagelo tša kgwebo le boeti.
- Kaonafatšo ya tirišano le dinaga tše dingwe go kgontša tšhentšhano ya tshedimošo ya othomethiki go thekga ribollo ya potego, yeo mafelelong e laetšago mosepelo wa go maleba wa lebelo.

Mokgwatšhomo wo o mpsha, wo e lego kaonafatša ya gabjale ya go tlatša difomo tša go laodiša ka letsogo, o tla nolofatša le go dira bonolo gore baeti ba kgone go obamela boitlamo bja bona bja semola. Go ya ka tebo ya leano la SARS, mokgwatšhomo wo o mompsha o fana ka dikholego tše mmalwa ka go fana ka tlhaloso ya go kwagala go baeti ka ga boitlamo bja bona gape le go ba nolofaletša obamelo .Ge le phethagatšwa ka botlalo, mokgwatšhomo o tla lekanyetša data yeo e fihlilego pele go kaonafatša motlhako wa taolo ya kotsi, tsebiša tshepetšo ya go fihla ya othomethiki go fana ka maitemogelo a “*green lane*” go baeti bao ba obamelago mola ba phethagatša, ka

sebaka se se tlogo, gore ditefelo tša inthanete tša makgetho a maleba di lefelwe ntle le maphekgo. Tshepetšo ya othomethiki e tlaleleditše dikholego ka tša go šoma ka tshedimošo ya baeti ka mokgwa wo o bolokegilego.

SARS e kwešiša bohlokwa bja go nolofatša mesepelo ya baeti ba maleba ka go thekga boeti le go abela go ekonomi ya rena mola e bea taolo ya maleba go kgesa mesepelo efe goba efe yeo e sego molaong ya dithoto le kharensi.

South Africa bjale ka dinaga tše dingwe go rapalala le lefase e na le maikarabelo a go nolofatša kgwebo ya maleba le boeti go ya ka maemo a ditšhabatšhaba ka go diriša taolo ya kotsi go laola palo ya go golela godimo ya bagwebi le boeti.

Mokgwatšhomo o mompsha wa inthanete wa taodišo ya baeti o tlo, mo kगतong ya teko, beakanywa go ya ka tsebo yeo e lemogilwego gammogo le ditherišano tša go tšwetšwapele le dipoelomorago tša dikgoro tša mmušo tše mmalwa le baswarakabelo ba bangwe. Phethagalo ya go tšwelapele go ralala le mabopo a go tsena ka moka a Afrika Borwa, e tlo thoma go tloga ka la 1 Aprele 2023.

Go ya ka molao Khastomo e swanetše go fana ka tirelo ya Khastomo le Motšhelophahlogae yeo e tla nolofatšago tiišetšo ya kgwebo le boeti gammogo le go šireletša ekonomi le setšhaba. Tagafara ye e tšweletšwa bjale ka karolo ya motlhako wa mmušo ka moka. Go tšwelapele ka tagafara ye, gape ke maikarabelo a Khasetomo go latediša kelelo ya ditšhelete ka mabopo a rena a go tsena, go kgesa le go lefiša dikotlo go bao ba amanago le kelelo ya tšhelete yeo e sego molaong le go tiišetša melao le melawana ya naga. Baeti bao ba sa kago ba romela ditaodišo tša bona pele ga nako ba sa ntše bat lo dumelelwa go tsena le go tšwa ka go Repabliki, eupša ba tlhohleletšwa go laodiša ka go ithaopa pele ga ge ba tloga goba ba fihla go efoga ditšhitišo tša taodišo ka boema bja go tsena.

SARS ka tirišano e botse, e tšea gore baeti bao ba kgethago go se laodiše go ra gore ga ba na seo ba ka se laodišago. Le ge go le bjale, Baeti ba gopotšwa gore ba ka ba kotsing, g eba ka emišwa gomme ba setšhwa ke baofisiri ba Khasetomo ya SARS, gomme go lemogwa gore ba be ba swanetše go ba ba laodišitše.

SARS e tla tšwelapele go šoma le baswarakabelo go kaonafatša mokgwatšhomo wa motšhelo le ekonomi ya Khasetomo. SARS e thomile gomme e la tšwelapele go rerišana le baswarakabelo ba maleba go amana le ditlhotlho dife goba dife goba

dipelaelo. S SARS e amogela ditherišano tše bjale ka matsha a go šomišanammogo le baswarakabelo ba rena ka go dira maitemogelo a bonolo a mabopo go baeti ba maleba ka moka bao ba tsenago le go tšwa ka Afrika Borwa. Ditherišano le dikamano tša go išapele le baswarakabelo ka moka di tla tšwelapele le ge phethagalo e sa le tseleng.

Khomišinare wa SARS Mrn. Edward Kieswetter o laeditše boitshepho bja gagwe gore motlhako wo, bjale ka go dinaga tše dingwe fao o phethagatšwago bjale ka United States, New Zealand le Australia fao baeti ba ba letetšwego go dira ditaodišo ge ba goroga, o tla thuša go tiišetša botshephegi bja ekonomi ya mogae gammogo le go abela go potego ya naga ya mokgwatšhomo wa ditšhelete. O boletše gore “dithoto ka moka tšeo di tlišwago ka mo nageng goba di tšwago ka mo nageng, di swanetše go obamela melao ya rena gomme di be le maikarabelo”. Se e sa ntše e le maikarabelo a baeti goba setheo sa kgwebo.

Go hwetša tshedimošo enngwe, ka kgopelo ikgokaganye le SARSMedia@sars.gov.za